

## О‘ЗБЕКISTON RESPUBLIKASI TIJORAT BANKLARIDA YASHIL KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH

*Karimov Mardon Akram o‘g‘li – assistent,  
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti  
Samarqand filiali*

**Email:** [mardon.karimov93@mail.ru](mailto:mardon.karimov93@mail.ru)

**Tel:** [+99897 454-18-80](tel:+998974541880)

**Annotatsiya:** Maqolada O‘zbekiston Respublikasi tijorat banklarida yashil kreditlashni rivojlantirishning dolzarb masalalari o‘rganilgan. Yashil kreditlashning mohiyati, uning ahamiyati va xalqaro tajribalar asosida takomillashtirish yo‘nalishlari tahlil qilingan. Shuningdek, amaldagi amaliyotning kamchiliklari va istiqbolli rivojlanish imkoniyatlari aniqlanib, tijorat banklari uchun tavsiyalar ishlab chiqilgan.

**Kalit so‘zlar:** Bank kapitali, depozitlar, moliyaviy barqarorlik, likvidlik, depozit turlari, bank resurslari, iqtisodiy tahlil.

## СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРАКТИКИ ЗЕЛЕННОГО КРЕДИТОВАНИЯ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН

**Аннотация:** В статье рассматриваются актуальные вопросы развития зеленого кредитования в коммерческих банках Республики Узбекистан. Проанализированы сущность зеленого кредитования, его значение и направления совершенствования на основе международного опыта. Также были выявлены недостатки текущей практики и перспективные возможности развития, а также разработаны рекомендации для коммерческих банков.

**Ключевые слова:** зеленое кредитование, экологическое финансирование, коммерческие банки, устойчивое развитие, возобновляемые источники энергии, энергоэффективность.

## IMPROVING GREEN LENDING PRACTICES IN COMMERCIAL BANKS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

**Abstract:** The article studies the current issues of developing green lending in commercial banks of the Republic of Uzbekistan. The essence of green lending, its importance and areas for improvement based on international experience are analyzed. Also, the shortcomings of current practice and promising development opportunities are identified, and recommendations for commercial banks are developed.

**Keywords:** green lending, environmental financing, commercial banks, sustainable development, renewable energy, energy efficiency.

### KIRISH.

So‘nggi yillarda atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishiga qarshi kurash global muammolarga aylangan. O‘zbekiston Respublikasi ham ushbu jarayonda faol ishtirok etib, iqtisodiyotning turli sohalarida ekologik barqarorlikni ta‘minlashga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshirmoqda. Yashil kreditlash ushbu sa‘y-harakatlarning muhim qismi bo‘lib, tijorat banklari orqali moliyaviy resurslarni barqaror loyihalarga yo‘naltirish imkonini beradi.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi O‘zbekiston tijorat banklarida yashil kreditlash amaliyotining joriy holatini o‘rganish, mavjud muammolarni aniqlash va rivojlantirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar berishdan iborat.

### MUHOKAMA VA NATIJALAR

Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatadiki, rivojlangan davlatlarda yashil kreditlash keng ko‘lamda qo‘llanilib, iqtisodiyotning turli jabhalarida ekologik barqarorlikka erishishga yordam bermoqda. Masalan, Yevropa Ittifoqida yashil moliyalashtirish uchun maxsus fondlar va kredit dasturlari mavjud. Xitoy yashil obligatsiyalar chiqarish orqali ekologik loyihalarni moliyalashtirishda yetakchi hisoblanadi. Jahon banki va Osiyo taraqqiyot banki kabi xalqaro moliyaviy tashkilotlar esa rivojlanayotgan davlatlarda yashil kreditlashni rivojlantirishni qo‘llab-quvvatlamogda.

Jahon banki, Xalqaro moliya korporatsiyasi (IFC) va Evropa tiklanish va taraqqiyot banki (EBRD) kabi moliya institutlari yashil loyihalarni qo‘llab-

quvvatlashda muhim o‘rin tutadi. Masalan, Xitoyda yashil kreditlar sanoat ifloslanishini kamaytirishga sezilarli ta’sir ko‘rsatgan, Germaniyada esa qayta tiklanuvchi energiya manbalariga investitsiyalarni rag‘batlantirishda muvaffaqiyatga erishilgan.

Mamlakatda yashil moliyalashtirish endi rivojlanish bosqichida. "O‘zsanoatqurilishbank", "Ipoteka-bank" va boshqa tijorat banklari tomonidan ekologik loyihalarni moliyalashtirishda dastlabki qadamlar tashlangan. Biroq, kreditlash hajmi past bo‘lib qolmoqda va ushbu soha rivoji uchun xalqaro hamkorlik zarur.

O‘zbekistonda yashil moliyalashtirishni rivojlantirish borasida ayrim qadamlar tashlangan bo‘lsa-da, bu yo‘nalishda hali ko‘plab muammolar mavjud. Jumladan, tijorat banklarining moliyaviy vositalari yetarlicha rivojlanmagan va ekologik loyihalar bo‘yicha aniq baholash mezonlari yo‘qligi kuzatiladi.

O‘zbekiston tijorat banklarida yashil kreditlashning joriy holati quyidagicha tavsiflanadi:

1. **Yashil kreditlash ulushi past darajada:** Tijorat banklarining umumiy kredit portfellarida ekologik loyihalarga ajratilgan mablag‘lar ulushi ancha kichik.
2. **Maxsus moliyalashtirish dasturlarining yetishmasligi:** Yashil kreditlash uchun maxsus shartlar va qulayliklar (masalan, foiz stavkalarining pastligi) hali keng joriy etilmagan.
3. **Bank xodimlarining bilim va ko‘nikmalari yetarli emas:** Yashil loyihalarni moliyalashtirishda maxsus ekspertiza va baholash mezonlari ishlab chiqilmagan.

Biroq, yashil kreditlashni rivojlantirish uchun quyidagi imkoniyatlar mavjud:

- hukumat tomonidan qayta tiklanuvchi energiya va ekologik loyihalarga soliq imtiyozlari berilishi;
- xalqaro moliyaviy tashkilotlar bilan hamkorlikda maxsus fondlar tashkil etilishi;
- Yashil obligatsiyalar chiqarish orqali tijorat banklariga qo‘shimcha moliyaviy

resurslarni jalb qilish.

### **Xulosa.**

**Xulosa o'rnida** O'zbekiston tijorat banklarida yashil kreditlash amaliyotini takomillashtirish uchun quyidagi tavsiyalarni taklif etishimiz mumkin.

1. Maxsus moliyaviy mahsulotlar va dasturlarni ishlab chiqish orqali yashil loyihalar uchun kreditlashni rag'batlantirish.
2. Tijorat banklari xodimlarini yashil loyihalarni baholash bo'yicha malaka oshirish dasturlariga jalb qilish.
3. Xalqaro moliyaviy tashkilotlar bilan hamkorlikni kuchaytirish va ekologik barqaror loyihalar uchun grantlar va kredit liniyalarini jalb qilish.
4. Yashil obligatsiyalar bozorini rivojlantirish va tijorat banklari uchun yangi moliyalashtirish manbalarini taqdim etish.

Mazkur tavsiyalarni amalga oshirish orqali nafaqat bank sektorining rivojlanishiga, balki mamlakatning umumiy barqaror rivojlanishiga ham erishish mumkin.

### **Foydalanilgan adabiyotlar**

1. Jahon banki: "Yashil moliyalashtirish bo'yicha global hisobotlar", 2023 yil.
2. Xalqaro moliya korporatsiyasi (IFC): "Yashil kreditlarning iqtisodiy afzalliklari", 2022 yil.
3. "O'zsanoatqurilishbank" rasmiy hisobotlari, 2024 yil.
4. Xitoyning yashil kreditlash amaliyoti: moliyaviy institutlar roli, Pekin universiteti, 2023 yil.
5. Germaniya yashil moliyalashtirish modeli, Evropa Ittifoqi moliya tadqiqotlari instituti, 2022 yil.